

MAGYAR NÉP

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Égész évre 10 pengő, félévre 5 pengő.

Egyre szám ára 24 fillér

Lapfőigazgató:

**MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI
MINTÉZET RESZVÉNYTÁRSASÁG**

Megjelenik minden szombaton,

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:

Kolozsvár, Brassai-utca 7. szám,

Telefon: 1-87.

ÜZENET FALURA

Irta: Dávid Iván.

Nem először éi nehéz sorsot a magyar nemzet, amióta a történelemben szerepel. Az Oszahából a Kárpátok nevéncéjébe telepedett magyarság annak idején súlyos harcok árán tudott keletről nyugat felé vonulni. A település után rendet, az akkori viszonyok között fejlett állami életet emertettek őseink ezen a területen. De hosszú nyugalmat, békés fejlődést nem adott nekik a történelem. A népjárandórlás hullámai még verdesték Közép-európa területét s nem csak keletről, hanem nyugat felől is állandóan ellenséges támadásra lehetett számítani. Ebben a tudában nőttek az új magyar nemzedékek, amelyek már nem ismerték az ősi hazát csak elemeik hősi történetéről hallottak. Folyton készen kellett lenniük, hogy földjüket és életüket megvédelezzék, de ezt a harci kedvet nem is tudta volna senki olvanni tőlük. Erőlt és egészségétől duzzadó nép volt a magyar mindig, fiatal a népek nagy kömögében és telkesedést, hitet nem ölte meg sem a betegség, sem a kiáragedés, sem az ellenség kímékedése, amely már akkor is használta a rémületkeltés eszközeit, hogy meggyengítse a megtámadott felet.

Idegen embernek ne hidd a szavát — ezt tartja ma is a népi mondás, de sokszor már nem gondolunk erre az igazságra. Idegenből közénk vetődött, idegen, sőt ellenséges érdekeknek szállítás csináló személyek szavára né, mely helyen értelmelem Ijedség szállta meg egyseket. De ott, ahol van öntudatos férfi, aki kiálljon az igazság mellett és leleplezze az ellenséges hírszerzéseket, megszűnik a félelem s a magyar úgy viselkedik, ahogy magyarhoz illő. Ezért bármit próbálnak a ellenség, egyet még sem tud elérni:

és ez a csüggedés, amit a nemzet jobb-jelében, a harcóló férfiakban, a fiatal, ságban és a felnőtt családapákban szeretne keltetni. Nincs az a hatalom és nincs az a megfélemlítő támadás, vagy harceszköz, — már pedig bőségesen van a mai világban efféle, — amely a magyarság elszánt bátorságát eloszlatná. A megtámadott városokban hősként viselkednek a magyarok s nem csak a férfiak állják az ellenség vak dühenek csapásait összecsorított szájjal, egyetlen mekő és a gyermekek is. Ilyenkor, a veszélyeztetett lakosság között találja meg az ember az igazi magyarságot. Azt, amelyik nem csak mondja magáról, hogy magyar, hanem amelyik úgy is viselkedik, mint a régi magyarok, akiknek soha nem volt egy nyugodt napjuk, mert minduntalan fegyverrel kellett küzdeniük az életért és a rend, ért, amit megteremtettek és fenntartottak.

A világ legborzalmasabb háborújában szabadon és függetlenül élhetünk és saját fegyvereinkkel védhetjük családunk otthonát. Igaz, hogy kemény sorsot szállt Isten a magyarnak, de nem a gyengének adja a megpróbáltatásokat, hanem az ellenségek. Számítalan példája van Európában annak, hogy voltak nemzetek, amelyek birtok az angolokhoz barátságban, biztak az angolokkal kötött szerződésükben és abban, hogy közvetlenül a háború kitörésének pillanatában is azt mondták nekik az angolok: szálljatok háborúba a tengelyhatalmak ellen, mert mi majd megvédünk. Lengyelországtól Franciaországon, Belgiumon, Dánián keresztül egész sor áldozata van az angolok szíjgépének. Pedig ezeknek az államoknak írott szerződésük volt, nem csak a

suttogó propaganda hitette el velük, hogy az angolok megvédik őket. Ez mi történt? Egyetlen angol katona életét sem kockáztatták életük, hanem sorsukra és végükre, magyarul: cserben hagyták őket.

Az utolsó példa az Olaszországról, amely háborúba szállott ugyan az angolok szövetségével és a bolsevista szörny ellen, de amelyet a belső bomlasztásnak és a Mussolini és rendszer elleni becselen árujának sikerült keltészeknek. Mi volt az eredmény? Mindenki láthatja, mire vezetett az árulás. Ma az ország kétfelé szakadt. Délolaszországot megszállták az angolok s a miután valósággal kiéheztették a lakosságot, sorban bezárták és lerombolták a bolsevista utasításra halgatott „baloldalt vezekők” a templomokat s az olasz gyermekeket hajórakományként szállították a Perze óceánba, hogy ottan a Szovjetbe vigyék, mint kis jancsárokat. Ezekből a családjukból, hazájukból elszakított nehézszenedős gyermekekből nevet majd a szovjet Isten, hazát, szülőt és szeretetét nem ismerő félvad, lélek nélküli gépbembereket. Ez a sors érte utól azt az országot, amely kiugrott a háborúból s amely nem volt elég erős ahhoz, hogy a belső árulásnak egyetlen erős mozdulatnál végét vessen és kislejtezze magából a bolsevisztonok szálláscsináló marxizmust, szocializmusát és álszólóit, de hasonló edű farsait: a „béképartí” baloldalt.

Jobb az áldozatok árán megazertett szabadság, mint a rabtság, amely ugyan életben nem hagyja a magyar milliókat, de még azzal is fenyegeti, hogy gyermekeink a keleti hőherok masnává züllebenek. A háború és a hősiesség soha sem volt vidám és könnyű dolog. Fájnak a veszteségek, de a megdöglés, a vírtól magatartás büszkévé teszi a nemzetet, amely szabadságért nem csak lelkesedni, de tenni és áldozni is tud.

HETI JEGYZETEK

Irja: (d. i.)

A négekről,

akik Magyarországot bombázzák hatalmas amerikai repülőgépekről, most a budapesti lapok hosszú riportokat írnak s elmondják, mit beszéltek a lelőtt amerikai gépek legénységével a magyar újságírók azokban a táborokban, amelyekben az indián, néger, zsidó és angol pilótákat őrzik. Mejdőbőbent adatok kerültek nyilvánosságra. Vitéz Görgey Vince, a kiváló újságíró arról számol be, hogy egy indián repülő a saját bevallása szerint nem tud írni. Arra a kérdésre, hogy haragsz-e valakire a világon és van-e ellensége, hiszen Amerikát senki sem támogatta meg, azt felelte a derék indián, a félvad terrorbombázó, hogy igen, gyűlölök azokat a fehéreket, akik megrontották őseit és kiirtották szüleit. Ezek pedig az angolok. Magyarországról nem is hallott soha és azt sem tudta, hogy magyarok is élnek a világon. Ezt mondta Samuel Johnson, az Oklahoma-állambeli indián. Nálunk elképzelhetetlen, hogy frásztudatlan emberek a honvédség tagjai legyenek, a gazdag és anyiszor megbámult nagy Amerika léghaderéjében pedig frásztudatlan őrmesterek vannak!

*

A hóhérok cinizmusával

felgyelttek a magyar újságíró kérdése a többi pilóták is. Elmondták, hogy munkamélküli csavargók, akik a bombázásért bizonyos díjat kapnak, ezért jöttek Európába békes munkásokot, asszonyokat és gyermekeket megölni. És még fel is háborodtak azon, hogy milyen ellenségesen fogadták őket! Nem tették a légiharca és az sem, hogy a léghábrító útegek erősen tűzeltek a gépekre. Biztosan azt vérták ezek a szemük sem tisztelő és semmi emberi érzést nem ismerő amerikai gengszterek, hogy tárt karokkal fogadják majd őket és tejbén-fajban fűdözték azért, mert olyan kedveket voltak meggyilkolni néhány ezer embert. Ez a cinizmus már túlmegy minden határon és a legszéllebb embert is dühölve töli el. Az ilyen pusztítási hajlam ellen már csak a hit és a megörhödetlen gyűlölet akarát vérteti fel az európai népeket. Az a szellem, amely a romokban is építeni és dolgozni tud a bombázott magyar városokban és az, amely Berlinben egy földgömböt uccasor romjai fölé ezt a hatalmas táblát állította: „A falainkat összerakhatjuk, de a szívünkkel soha!”

Beszértc a zsidó boltok

és csak most látja a magyar nép, hogy mennyi idegen elem, elkémben, véreben, szokásában, szándékában ellenséges galiciai jurakodott be a sorai közé. Kolozsvárról Sepsiszentgyörgyig és Kalotaszentkirálytól Uzonyig mindenütt zsidómentések már a kereskedések s hogy társadalmi érintkezésben is elkülönüljenek a magyarságtól végevényesen, sárga csillagot kapnak az idegenek. Hányszor hallja az ember mostanában, hogy soha sem gondoltuk volna, ennyi a zsidó közöttünk! De azt sem sejtette senki talán, hogy ennyi zsidó tarja kezében a magyar gazdasági életet! Budapesten egyetlen nap alatt tízezercezer zsidó boltot zártak be! Olyan nagy ez a szám, hogy kétszer is el kell olvasnunk a jelentés adatait, mert nem akarunk hinni a szemünknek. Hát ezért nem jutott a keresztény fogyasztónak a fontos árucikkékből, ezért lehetett viszont máregdrága pénzen megszerezni mindent, ha valakinek zsidó összeköttetése voltak! Ezért tudott a zsidó, miközben bomlasztó hazugdolgokat sugott a falsai magyar fülébe, tízszeres árat fizetni a tejért, tojásért, majorsárgért! Ezért nem jutott a magyar kisgyermeknek tejesüvegébe tej, ezért nem ehetett teljesüvegbe a keresztény beteg és ezért volt a zsidóknak új cipőjük, prémes bundájuk, divatos ruhájuk akkor is, amikor még az elég jól keresőknek sem jutott ilyen holmi a magyarok közül. Kivétel természetesen az Aladároknak, azok a jó magyar nevének, akik pénzért vállalták nemzetük érdekében elárulását és fedették a hatóságok felé a zsidókat, kijárták ügyes-bajos dolgaiikat és monoklis, lógóbajuszos képek mögé rejtették a kofajutját Schwar Salomont. Ezeknek mindenük volt, ezek éltek világukat. Fűrdőházeken, drága éttermekben és mulatókban költötték el a jutás-pénzt, amit a zsidóktól kaptak. Ezek az Aladárok és a zsidók voltak tehát azok, akiknek mindennek jutott és akik felhobozták a magyar munkás, a magyar iparos, a magyar író és művész, a magyar tisztviselőréteget kiségedelmű réteget elől az olig hozzájáruló árucikkéket! Lejárt az idő idejük és eltűnnek végre a magyar közéletből. Ha dolgoznak, élni is fognak. Egyébként senkinek nem fog fájni ércük a szívük!

As új főispánok

névsórtól nyilvánosságra hozták. A erdélyi és keletmagyarországi részén Beszterce-Naszód vármegye főispánja Borbély Kálmán Tompér főbírbírtokos, Biharvármegye főispánja Nagybánya vármegye főispánja Károly ny. vezérőrnagy, Csik vármegye főispánja Gály Ernő ny. vezérőrnagy, Kolozsvár város főispánja dr. Vargha Lajos város tisztviselő főispász lett, míg Kovács vármegye főispánja továbbra is dr. Incezy János maradt. Maros-torda vármegye és Marosvásárhely főispánja dr. Joás Andor és Udvard hely vármegye főispánja dr. Gálfi Dezső lett a Kormánzó Úrtól kapott kinevezés folytán. Háromszék vármegye főispánja továbbra is Szent Iványi Gábor maradt.

Egy sepsiszentgyörgyi keresmaósnak ismeretlensége

Jó intő példa lehet mindenkit számára a rémhírtjesztés dolgában. Az történt ugyanis, hogy Kovács János sepsiszentgyörgyi ítmérel valakinek azt mondta, hogy ez az ezen a napon délelőtt tízeneg órákor légitámadás fogja érni Sepsiszentgyörgyöt. A hír természetesen, mint a futatózó ügy terjedt és a városban és a jelzett időpontban igen sokan voltak, akik összeragadtak és kimentek a környék erdőibe, ingóságukat pedig eladták. Természetesen a bombatámadás elmaradt, mert Kovács csak titkálat rémhírtjesztett. De nem maradt annyiban a dolog, mert valaki feljelentette és most rendőri felügyelet alá helyezett Kovácsot. Kevesebb rémhírt hallanánk, ha nem csak ilyen esetben és az ok nélkül kállított igazom hatására jelentenek fel a rémhírtjesztőket, hanem azonnalt mindjárt, amikor lemondják hazug híreiket. Sokkal jobban meggondolnánk a Kovács Jánosok, hogy mit beszélnek és nem igyekeznének azt a hitet kelteni, hogy ők olyan jól értesültek mindenről, lám, előre megjósolták ezt is... Különben sem jóskora van szükségünk a mo i időben, hanem komoly magyarokra. Már pedig aki azt mondja, hogy előre értesült valamiről, az vagy hazudik, vagy összeköttetésben áll az ellenséggel. A hazárdulás pedig éppen olyan gazemberség, mint a — hazudozás.

Én vagyok méltóságos, hanem államtitkár s hozzám ne jöjjön senki protekcióért!

Mocsáry Dániel, az új földművelésügyi államtitkár beszélt a gazdaságközönség kérdéseiről

Mocsáry Dániel földművelésügyi államtitkár Kecskeméten nagyjelentőségű beszédet mondott.

Nagyon sok dologom van, — mondta többek között, — mert tudom, hogy a legnehezebb helyzetben vállaltam felhatalmat. Soha talán ilyen nehéz helyzetben nem volt még az országunk, soha talán nem volt még olyan nehezen a helyzetem senki, mint ma. Ha lett volna a feladat ilyen nehéz, az is vállaltam volna. Abban a pillanatban, mielőtt látni fogom, hogy az ország dolgai rendezhetők, ott nem hagyom a helyemet, mert nekem nem a pozíció, nem a cím, a rang kell, hanem az ország egységéről az, hogy bajba kerülő honfitársaim segítsék.

Mikor engem az inémet itt köszöntött, köszöntésük, köszöntésük:

Én vagyok méltóságos, csak államtitkár. Meggyőződéseim, hogy a magyar közéletben te kérek a legfontosabbak, az utóbbi évtizedekben azt az időt és energiát, mivel az örökös címzéseket megöröklötték, akkor a problémák megoldásában már legalább két évvel előbbre voltunk.

Tudom, hogy rengeteg gazdasági ember van, de azt is tudom és tudni akarom mindenkinek, hogy az eleve az a munkát elől áll. Ma egy cél van: az országot távolítani, az ellenséget győzni.

Teljesen ismerem a mezőgazdasági problémákat, tudok minden nehézséget és mégis azt mondom, hogy először csak egy cél lebeg: a termelést meg kell állítani, hogy teljes mértékben háborúit szolgálja. Lehetne erősebbek az emberek, hogy ezzel is, azaz a munkát foglalkozni. Válaszom: majd foglalkozunk, amikor az ellen-séget megsemmisítettük a határainktól. Mert, ha jönnek is még nehéz napok, amikor talán sok ember szívét marasztalja a kötség, akkor is azt mondom, hogy

amíg magyar ember él és fegyvert tud fogni, addig nem engedünk, mert gyalázzal nem szabad elpusztulnunk.

A fakérdés

Áttérve a termelési kérdésekre. Mocsáry államtitkár a Juresek-féle beosztási rendszert méltatta, mely szerint a gyakorlati tapasztalatok alapján a kisebb hibákat könnyen lehet és ki is fogják küszöbölni. Bejelentette az államtitkár, hogy erősen foglalkozik a faprobánával. Mindegyik a legjobban uton halad. Nem lesz

bőségben, azt azonban megakadályozza itt is és más vonalakon is, hogy protekciós egyének vonagolhassanak és felelősek legyenek. A felelősek egyik problémája a zsidóké. Ha a zsidóság a közgazdaság rablói hadiából kikapcsolódik, a felelősek azonnal haldoklani kezd, a zsidókérdés kitűnő kezében van: vitéz Endre László tüzetesen ismeri a kérdést és tudja, hogyan kell megoldani.

Az államtitkár ezután arról szólt, hogy a munkáskérdésnél a munkarend, a munkafegyelm, a méltányos munkabérek és a dolgozóknak a közéletben történő messzenemenő méltányos részesítése a legfontosabb. Majd így folytatta:

— Szükségem tartom, hogy a nem háborús célt szolgáló iparosok álljanak le.

Szajpirosfókra, körömlakkokra, szagvizetkekre, selyemrongyokra nincs szükség.

Ha a gyárpar az egyesítés, egymindőség, jó ruhanyagból nem tud előállítani annyit, hogy minden dolgozó magyar elemi szükséglete ki legyen elégítve, akkor annak, akinek két ruhájánál többje van, a harmadikat mór oda kell adnia annak, akinek nincsen. Rongyoson nem járhat senki!

— Nem ide szól, de mások is meg fogják hallani: soha életemben nem tudtam, hogy emnyí rokonom és emnyí jóbarátom van. Innen üzenem nekik:

rokonok, barátok, jóismerősök hozzám ne jöjjenek egyéni kérdésekkel, panaszokkal, mert én nagyon röviden bánok mindenkiel, mert én nem az egyéneknek és a jóbarátoknak, hanem a magyar néznek vagyok az államtitkára.

Ha nem fog menni idővel, akkor majd amíg gazdámódon, jó magyarsággal fogom ezt értesíteni adni mindenkinek.

A háziipar

Az államtitkár ezután kérte munkásságához az egész gazdaságcsalad támogatását, majd áttért a háziipari kérdésekre és ezeket mondotta:

— Szívügyem az a probléma, megpedig azért, mert ebből a kamarából, közös munkákkal termelőid ki a haldokló magyar háziipar megmentésének és diadalmas felvirágztatásának gondolata. Óriási jelentőségű most a háziipar, mert arra is el kell készülnünk, hogy gyárparunk egy idő múlva talán már semmi néven nevezendő ruhát nem tud csinálni a polgári lakosság számára.

Rá kell tehát venni a magyar embert, be kell vezetni, hogy mindenki önmaga lása el magát gyanával. Nemzetiségeink azt csinálják, nem hallgattak a zsidó szótásra, aki rongyot kínál drága pénzért, de a magyar hallgatott rá.

Másik kérdés a gyapjútermelés fokozása és ebben már dolgozom is a szakemberekkel, mert meggyőződés, hogy nincs még egy mezőgazdasági termelési ág, amit olyan hirtelen és olyan eredményesen fel lehetne lendíteni, mint éppen ezt. És mégis: évek óta nem hallottam mást, mint jaja, székeslet, illetékes: helyetkes, hogy nincs gyapjú, miközben

olyan rendelkezéseket hoztak, amelyekkel megakadályozták a gyapjútermelést.

A régi stílust kerülöm. Nem az a rendszer van, mint régen, hogy kinevezzék egy minisztert és mellé tettek egy államtitkárt, hogy vigyázzon rá: től sokat ne dolgozzék, mert az egyes politikai tényezőknak veszélyt jelenthet. Magyarországon most nem kormányváltás történt, hanem rendszerváltás.

Én most már tudok bizni és minden gazdaságcsaladnak azt mondom, bizanak!

Ha erős magyar hit és akarat van, akkor győzniünk kell és győzni fogunk, mert nem akarhatja a mindenható Gondviselő, hogy az európai kultúra és vele az a becsület, hősiesség magyar nemzet elpusztuljon.

A kibővülőre összegyűjtött gazdák viharos ünneplésben részesítették a közölték Ekerült Mocsáry Dániel földművelésügyi államtitkár.

Tanít
Tudósít
Tájékoztató
Szórazokozást hoz

minden héten
évi 10 pengőért a

MAGYAR NÉP

Koldusszony és rongyos vándor találkozás Lipcsében

Igy talál egymással Jósika Miklós, a nagy erdélyi író és felesége külföldi bujdosás közben

1849. őszén fáradt, rongyos ruhájú vándor baktatott Lipcse városa felé. Már az azekesegyház templomának tornya már jól kirajzolódott előtte, amikor vele szemben az úton tántorogva köledett egy még színdalmasabb külsejű koldusszony. Amikor egymás mellé értek, a férfi egy pillantást vetett az asszonyra, aki lehangosított fejével igyekezett tovább menni a poros országúton. A vándor néhány pillanattal megdöbbenően meredt felé, szótlan mellőlé feltört egy boldog kiáltás: „Julia! Julia!”

Ilyen drámai körülmények között iszlakozott Jósika Miklós báró a feleségével, Podmaniczky Juliával, akik két esztendővel előbb vett nőül. Jósika ugyanis a szabadságharcban szíves-lelékel Kossuth mellé állt és a világi ügyveritelét után bujdoskolnia kellett. Szökeése előtt feleségével megbeszélte, hogy Lipcsében fognak találkozni. Hosszú hónapokig tellett, amíg véletlenül újból egymás mellé vezérelte a véletlen öket.

Jósikának Podmaniczky Julia egyébként második felesége volt. Először Kállay Erzsébetet vette feleségül, de az asszony nem tudott alkalmazkodni az urához. A lelkeszakadás hamar bekövetkezett és elváltak egymástól.

A lipcsei találkozás után Jósikaék Brüsszelben telepedtek le, majd Drezdába mentek és a harmincas évek népszerű regényírója 1865 február 21-én hunyta le örök álomra szemét. Elele tele volt a keserűséggel. A szabadságharcig munkáit siker kísérte. Az ötvenes években írta meg „Eszter” című regényét és egy ideig további munkáit „Az Eszter szerzője” néven adta ki. Ekkor azonban már Jókai mellett az ő stílusa elavultnak hatott. A mellőzés nagyon fájt az öregedő költőnek. Jósika 1794. április 28-án született Tordán.

A szótvenéves születés évfordulójáról emlékezett meg április 28-án dr. Jancsó Elemér a rádióban.

nér. A rendszer csaknem 400 nyomja anyagát, az élet fézből-sóból nem sokat mentett át tanulásnyába. Negemlítjük ezt, mint jólemző körülményt, de tovább állt attól, hogy hibának minősítsük. A fejlődés iránya ugyanis akkor he nem ilyen munkánál, ha az elvontoldódik meg idővel, hajlekony kvelenséggé és nem megfordíva.

A kihalt

Járdányi három hónap alatt összesen 963 dallamot jegyzett fel. Ebből 82 mozog a régi magyar öföhangsorban, 801 az európai durbanhangsmben és 80 a régi egyháskalakban. Kide dallamkészlet teletésben tehát a „haladó” magyar elzmutajta. Járdányi Kolozsvárulését (színház), a kidefiek vizsgálagos zenei közömböségét (amelyek több valószínű okát neveli meg okolja hatóenyvezőknek. Az asszonyonót, a dalolás egyik alkalmát, a dem már elhangyák, a lányok fonszónk egy alkalommal csak két lánfalát a fonóban. Mikor kérdez hogy miért nem jöttek a többiek, felelték, hogy „igen messze laknak, nagy a sár”. A feleletekből Járdányi joggal következtethet arra, hogy társas együttlének ez a formájakat vesztett kötelező erejéből.”

A falu és a város zene

A tanulmány végén között dalok (kb. 130) meggyőzően mutatják a Kide városias hajlamait a zenében. Járdányi ezzel szemben állítja, hogy ha ugyan a dallamkészlet a városi irányba is fejlődik, a zenélés küformái még hagyományosak. A dalamokon kívül a városiasodást bizonyítja az is, hogy a dallamok életama megörvődött. Állandóan új ólok érkeznek és azokat hamar felelték.

Minden részletmegfigyelést összefoglalva, Járdányi végül kimondja, hogy Kiden már több évtizeddel előt megkezdődött a régi szellemformák bomlása és azt ne is akarjmesterségesen megakadályozni.

Érdekes tanulmány, reméljük nem marad folytatás nélkül, meáltalános érvényű megállapítások és felismerések csak sok közadatokból mondhatunk és arra egy nagyobb szükség van. Jövő kultúpolitikai intézkedéseink használatásáig függ attól, hogy reális adatár száma elégséges-e és azokból ki talál-e vonni a szükséges tennivaló irányát.

„Magyar Nép”-et terjesztés magyar köteleesség

A kidei magyarság világi zenéje

Egy erdélyi magyar község zeneéletének részletes vizsgálata

A zenei népdalgyűjtő munka Barók és Kodály alapvetésével és első összefoglalásával nem fejeződött be Magyarországon. A gyűjtő tevékenység célja azonban megváltozott egyes részleteiben. Ma már nem valószínű, hogy újabb, eddig ismeretlen magyar dallamfajpusok kerüljenek elő a magyar falvakban folyó és még a következő zeneletrajzi kutatások során. Ritkább változat és kevés gyűjtszemlével esetleg még egy-egy ismeretlen dallam is felbukkanhat, de az anyag javarésze ma már együtt van a Tudományos Akadémián és behatárolt időn belül többkötetes egyetemes kiadásban fog megjelenni a magyar zenei történet egyik legnagyobb eseményeként.

Hány dalt tud egy falu

A mai fiatal népezenegyűjtőket elsősorban részletkérdések foglalkoztatják. Hány dallamot tud egy énekes? Mennyit egy egész falu? Milyen hatások érték egy község zenei életét? Milyen a hatása a rádiónak, a közeli városnak? Hogyan áll egymással szemben a régi hagyomány és a mai kor a zene anyagában? Milyen fokú a zenei tudatosodás? — Csak néhányat idézünk a sok lehetséges kutatási szempontból. Beláthatatlanul

nagy és sokféle munka vár e téren a jól felkészült kutatókra.

A megváltozott szempontú zenei néprajzkutatás munkatechnikája is megváltozott. Az úttörő kutatást elsősorban a még megmenthető régi zene érdekelte legjobban. Sokféle járt és egyes községekben csak napokat töltött. Az előbb említett korszerű kérdések vizsgálatához azonban az szükséges, hogy az adatok felvételezője hónapokot töltsön egy községben és a kiválasztott község életének részesevé váljon. Es eközben mindent ki nyomozzon, ami a zenével összefüggésbe kerülhet vagy irányító hatással lehet arra.

Ilyen részletes vizsgálatra vállalkozott legutóbb az Erdélyi Tudományos Intézet borsavölgyi kutatómunkaközösség egyik tagjaként Járdányi Pál. A héténszázötven lélekszámú Kiden három hónapot töltött és ott szerzett tapasztalatait Kolozsváron jelentette meg az Erdélyi Tudományos Intézet „A kidei magyarság világi zenéje” címmel.

Járdányi szigorúan tudományos munkát végzett. Rendszerbe foglalt táblázatok, statisztikák, dallamkategorizálások tündelték keresztül tanulmányát. Mint minden fiatal tudósjelölt, ő is elsősíni doktri-

s hugom, Juliska!

...ra írok neked...
 ...rzeded, melyek a legsürgősebb
 ...venalók a mai világban? Először is
 ...k örvendek, hogy dolgozni
 ...sz, többet, jobban mint eddig,
 ...kiszívelt erővel, kemény akarat-
 ... Mert sok olyan embert isme-
 ...dtt a városom, aki úgy gondolk-
 ... hogy úgy sem mi dönijük el e
 ... sorát, hanem nálunk nagyobb
 ... lnak és erők, ezért legjobb most
 ... dben ülni és hagyni mindent a
 ... ma mentére... Ugy-e, a szíved azt
 ... ndja, hogy nincsen igazuk, lélek-
 ... megfáradt emberek gondolkoz-
 ... gy, akik elvesztették hitüket az
 ... szűlváusra, vagy pedig lustasá-
 ... d, közömbösségüket azzal takar-
 ... hogy elintézik az életet egy kéz-
 ... gintéssel... Nincsen igazuk, mert
 ... milyen kicsik, erőteljen is le-
 ... gyalogok, a mi világunknak megtartása
 ... munká mulik, fölünk függ... De ak-
 ... annak a kicsi világnak, amit egy
 ... is jelent, bentről kell végezni
 ... nek, bátornak lennie... Ezen pe-
 ... igazán az asszonyok segíthetnek
 Hogyan, teszed fel a kétkedő
 ... kérdést? Egyszerűen úgy, hogy ki-
 ... t" most minden gonosz inuulatot,
 ... rseget, veszekedést a lelkükből,
 ... tanulnak egymásnak megbocsáj-
 ... az útsére emelt kezeket szelíd
 ... agatásba leejteni és a kemény sza-
 ... t balk, csudés beszédbe átvinni
 ... szaszédban, otthon, a mezőn, a kút-
 ... és mindenütt, ahol csak együtt
 ... nak magyar emberek... Nem csak
 ... t szükséges ez, mert a légiriadók
 ... ombatámadások gonosz világában
 ... künk sem tudja mikor kell majd
 ... t adjon Jolgaíró, az Isten tró-
 ... előtt, hanem azért is meg kell
 ... moznunk, hogy egymásra utalva
 ... gnást igazán tudjuk segítni, tar-
 Ezt pedig csak azok tehetik,
 ... k a szívében egymás iránt nin-
 ... ellenséges indulat, békétlenség,
 ... rüség, gyűlölet...
 ... gyon szeretném Juliska, ha a leg-
 ... ősebb tennivalók előtt erről be-
 ... getnétek otthon komolyan az asz-
 ... y - l, leányokkal.
 ... ásdok tennivaló lenne a falusi
 ... ásdok számbavétele: melyik család-
 ... mire van nagy szükség... Ezt
 ... bban úgy tudhatnátok meg, hogy
 ... den utcából magadhoz hívnát 2-3
 ... es, komoly leányt, azokkal meg-
 ... élnétek a szükségeket, gondolat-
 ... égigfutatók a házakon, s meg-
 ... ártok, hol van magárahagyott, sok-
 ... mekes asszony, aki egymaga nem
 ... a ellátni a mezei munkát. Alja-

...tok össze és kalákában dolgozóztok,
 ... met a földjéte, mert nem szabad ma
 ... y barázdának sem bevetetlenül ma-
 ... radnia a magyar földön.
 ... Ahol nincsen ki gondot viseljen a
 ... gyermekekre, mert kiinn dolgoznak
 ... a mezőn az asszonyok is mind, ott ti
 ... vigyázzatok a drága magyar élet
 ... meynységére! Gyűjtsétek össze egy-
 ... ke" ben, felváltva foglalkozva velük,
 ... tanítva a régi játékokra, dalokra. Ha
 ... valamelyik faluban napközi otthont,
 ... gyermekotthont nyitnak a nyári mun-
 ... kaidőre, vállaltokotok szolgálatot henne
 ... nagyobb leányok: ki a főzésnél segít-
 ... sen, ki a gyermekekre vigyá-
 ... zásban...
 ... Nagyon fontos megkeresni a falu-
 ... ban azokat az asszonyokat, édesanya-
 ... kat, akiknek uruk, legényfiúk katona.
 ... A csüggedőket, gyengeszívéket, kí-
 ... csinyhitéket vigasztaljátok, bátorít-
 ... átok, erősítsétek... a szűks... orjá-
 ... tok meg helyettük a levelet a fronta...
 ... Semmiképpen se érezzék magukat el-
 ... hagyatottként, árvának, gyámoltalan-
 ... nak, hanem lássák és tapasztalják
 ... meg, hogy a ti segítségetek által a
 ... nagy család, a nemzet törődik velük,

... hogy érdemes meghozni a legnehe-
 ... zebb áldozatát az életnek: adandni azt,
 ... aki a legközelebb áll a szívehez!
 ... Azután nemcsak a szomszédokban, de
 ... otthon is nektek kell a legbátrabbnak,
 ... legerősebbnek, legvidámabbnak lenni,
 ... munkakedvben, lemondásban, áto-
 ... zathozatalban jó példává előljárni.
 ... Ime Juliska, néhány gondolat a há-
 ... ború idején végezt otthoni munká-
 ... hoz... Próbáld öket valóra váltani.
 ... Persze egyedül nehéz lenne, azért is-
 ... méltelen kérélek keresd meg a többie-
 ... ket is: amit több asszony akar, senki
 ... emberfia nem akadályozhatja meg...
 ... Hát még ha jó dologról van szó!
 ... Várom beszámoló leveled, Isten se-
 ... gítsen meg!
 ... Szeretettel köszönt nénéd: O. M.

A „Magyar Nép”

... az erdélyi falu magyarsá-
 ... gáért, tehát erdét is küzd!
 *
 ... Küldd be az előfizetési díjat
 ... és jelents be új előfizetőt!

NÉPÜNK SZELLEMI KINCSEI MINDEN HÉTEN EGY NÉPDALT!

Egy asszonynak vala...

Tempo giusto

Egy asszonynak va-la három le-á-nya:

Sze-rel-mes vi-rág, sze-relmes vi-rág.

Nincsen onnál szebb kincs, kinek szíve bá-natba

Nin - esen, nin - esen, nincs

2. Hárman ülnek vala, három ablakba:
 Szerelmes virág, szerelmes virág,
 Kinek annál szebb kincs,
 Kinek szíve bánatba
 Nincsen, nincsen, nincs.

* Házastól dal.

Nyúl-paprikás

Boldogait urfikorom hajnalán már második esztendője próbáiban megbirkozni a „bacaculvadászt” vizsgáló emberfelettlének kiküldött néhezégeivel. A készülődsébe abban rejlett, hogy nem tettem semmit, mert a vizsgán úgyis elbuktatnak és nem értenek hiába kinlódni azért, hogy a végén rosszuljárnak, nevető iizegenek tudatlanok, tanulatlannak és főképpen felsőbb tanulmányok folytatására éleltenek nyitvániasanak. Már második éve múlt, hogy kiküldtem a lóban a középiskola kapuján és nyolc gimnaziumi osztállyal a hátam megett, nem merem nekivágni annak a bizonyos babékoszoris vizsgának, amelyet akkor már hét „osztálytal” is vizsgán zsebvágatnak mérészebb fiatalok.

Egyedül vigaszom az volt abban a térséget, természetlen életformában, hogy nem voltam egymagam szép Erődy bérci között a hozzá hasonlóak közül. Szőlőfalom szőlőhajlat dombjain is akadt néhány felül cimbara, akikkel lelhiposszat feklüdtünk nyaranta a templom tövében a cimiterem édesalmái alatt és „jéssültünik” az életre. Bámulok a futó felhőket és vártok, hogy mikor pottyan egy-egy jó érett, káá édesalma a szajnik közelébe. A fát megrázni munkát jelentett volna s ahhoz már nem volt bennünk elég energia. Az a bizonyos „oblovomizmus” egészen tevékeny életforma lehetett a miénkhez képest. Még óvással is lusták voltunk. Különbösen sem volt már olyan könyv a faluban, amelyet legalább kétszer ne olvastunk volna már el. Örműjoggással fogadtunk olykor egy-egy sárgafedeli könyvnyomdóságot, amelyet néhány ódal után, esalódottan, kübrárdultan dobtunk el. Abban az időben ohasztam el öbördőre a Lear királyt és tiszdszer a Toldi szerelmét. (Ügy-látszik, mégsem volt annyira hazszontalan, meddő és hálaváló az az időszak.)

Volt egy kutyám akkoriban, „aki” napi „munkánkbán” hűséges segítőtársunk volt és mellettünk hasalt reggeltől-estig az árnyékban. Nem volt „pedigres” jóság, csak egy tuskó-foci-pülteverék, de mindegyik ösenek csak jutalajdonágant brökölt. Tejeskavé színű szőre boros volt, mint egy nagy bojt a kalotaszegi leányok szoknyáján, lábat

torz kis csutakok voltak, mint egy nagyon tacsós tacsók, teste pedig emőrk, mint a selyempincsié. Rosszindulatú idegenek azt mondogatták, hogy csunya, mint az ördög, de én csak nevettem és váltig hirdettem, hogy csúnysága mellett rejtetlenül okos, talán okosabb, mint az egész községi előjáróság, vagy mondjuk, tíz presbiter.

Nemcsak okos, hanem fürge is volt, mint egy ördögfióká. Elfogta a mezőn a varjút, macska pedig egy sem állhatott meg a környéken. Kivétel csak a három házi macska volt, azokkal egy tányérből lefektette a tejeskenyeret. A harmatos női rezgel arra ébredtem fel, hogy a Borzi

rettenően „fog” valamit az a lóka om alatt. Úgy esaholt, mintha legalábbis vaddisznót hajtana és érte a hangján, hogy enagen szeretne ki-küldni. Mikor rövidség okáért kimáztam az ablakon, brömbően úgy felvívított, mint egy kiamalac. Két hátulsó lábával cigánytáncot járt, cisó lábai között valami barna gömbölygagot szorongatott és úgy esaholt, hogy szakította szét a dobhártyáját. Kiszedtem a lába alól a furcsa gömbölygagot s megállapítottam, hogy bizony egy pici kis mezei nyulacska. Hátsó ballába úgy löpött szegénykénék, mint egy rongydarab. Még látszott rajta a Borzi fogahelye. Annyira megijedt a kis jóság, hogy makogni sem mert, csak a szőre zakatolt, mint a gyorsvonal.

Gyorsan elvittem az esőzöves hordóhoz és belerántottam a tördt lábat. Láthatólag jólesett és csendesedett a szivereise is. Felvittem a tornácra és bedugtam a tyúkok tojástó ládjába, két kendermagos jérce

mellé. A jércek: ijedt kővalón fogadták a hivataln vendéget és viésesen megszűntek mellőle. A szűzika egyedül maradt és bátoran fürte be a pőze orrát a szalmán. Mi a csodát lehet ezzel tenni — nyugtem magamban, de elhatároztam, hogy megmentem az életet.

Egész nap ketreccet ácsoltam, brükáltam, pedig lakodalom volt a nap a faluban s a cimbordák minde mentek kurjongatni. Estére kész volt az „proszlánekteret”. A világ colos lérből épült fel, az oldalán a tető dróthálóit, melyet a tyúk kerítéséről szereltem le s a nyulak boldogan majszolta benne a falucsernát. Az egész alkotmányom eldiktottam az istállóba, ahol én magában szépen növekedett a fű. Végre volt tartalma az életünk! Valamennyien aranyiak, ahány vadak a falevelek sárgulását lesse a nyussi gondozását véneztük egy nyáron át.

Csak akkor láttam, hogy mennyi munkát ad, még egy ilyen kis ördög az embernek. A nyussi az a fű bált, hogy már nem volt képosz szomszédos kertekben, mind a lopkodtak s a nára. De nőt is a hasontalan, mintha húsok egy Hátsó ballába nem forrt: össze egy löpött szegényről, min ha gubostul akasztották volna red. Csik három lába annál erősebb lett úgy kifejtelt, mint egy igazi me nyul. Sokat foglalkoztam vele, m sem lehetett megszédítési, még ember közelségét sem tűrhette. Kor megküldöttem egy-egy eszlucernával, olyan ügyűdsbe kezd, hogy törte össze magát a ketreccsán.

Özre már úgy kihűzött, mint a hathetős malac. Ha majd beült vaddisznó, jó paprikást eszünk! Wile — szédíttem a cimbordát addig úgyehár mégsem lehet krtani az életét. Már vége volt a lmaszúretnek, amikor elhatároztam, hogy estére „feritélre” kerül nyissi. De hogy a csudáló stáltsük át a másvilágra! A nyulat fogósom szerint löni szokták, de nekem van jegyvere a faluban! Titomra csak a szomszédban a rom papnak — állapotban meg s főprengés után, de tőle nem kértem. Haragban voltunk ugyan mert alsót hústam két kilencs

amikor tizenkilencével a bankomat tartotta.

Nincs mit tenni, késsel kell végigvetni a füles élete fonatának. Jól megfentem a konyhakésti és kintem az istállóba. Mikor megátótt a nyussi, olyan ugrálósba kezdett, mint az orvosságos üvegebe zárt bolha. Kinyitottam a kettő ajtaját és sok mellékapás után megcsipítette a fülest. Hát az istentelen úgy megkarmolt, hogy majd elejtettem. Még áhűsöbben markoltam meg a hátát és a kés hegyét a nyakára illesztettem. Lehet, hogy egy kicsit még is szúrta, mert úgy elkezdett nyd-

vogni, mint egy macska és kinyúl az a kés pengéjét harapta. Megborzadtam. A fene egye meg — dühöngtem — hát nem lehet egy ilyen kis kizsáccsal elbánni! Amíg töprengtem, ő bezeg dolgozott. Éviélt, mint a partvartett pisztráng és vélelőlen szörnyen beleharapott a kisu-jamba.

A fogad mindenit, — kaptam el a kezem s úgy földhöz vágtam, hogy

nyekkent. Aztán talpraszókölt és berohant a jászol alá. Kínlódjék vele a hóhér kötele, hiszen ki sem álltam amígysem a nyúlást, döbbenlem magamhoz. Kinyitottam az istállóajtót és elkezdtem hajszolni. Nem akart az istenek sem kinneni a bestia. Majd leettem a kezem mérgeiben. Berohantam a konyhába és kihoztam a hajdani gazdaság egyetlen maradványát, egy jó szíjostort. Úgy kivertem az istállóból a dögöt, hogy a lága sem érte a földet. Még az udvarról s a cüateremből is kihajtottam. Menjen az istennyilába a nyavalyás.

Este szalonás-rántottát vasorvátam hat tajásból s utána elmentem a szövetkezetbe politikáiba. Már sokan voltak ott s hallgatták egy le gényke hárijánoskodásait.

— Tudjátok — magyarázta — olyan kövér nyulat sohasem láttam. Újnyi szalonája volt. Bottal ütöttem le a kertünk alatt, mert nem tudott szaladni. Biztosan elvágta a kasza a lábát. Olyan paprikást főzött belőle idesanyám, hogy tizen ettünk belőle...

A beletek mindenit, — dühöngtem magamban, — hát nektek hi-láltam én egész nyáron át azt a hitvány nyulat! Még szerencse, hogy nem voltam hős, ez megvicceltett.

Kértem hát én is egy hosszúpépst és bosszúgóm kelőképpen pa'istoljam, témpsan rágyújtottam egy „koporsószege”.

Sztalinnak a parancsára, — jegyezze meg az öreg.

— Van-e papjak? — kérdeztem az öreget, mire a kolchoznikok elmondták, hogy a pópjakat még 1928-ban elhurcolták és azóta se tudják a sorát. Az istentiszteletet azonban a kolhoz irrodusoljaja, Omelján fogja celebrálni.

Az első istentisztelet alkalmával Vasziljev elment a templomba és vallomását így folytatta:

— Tömjén és mirha helyett valami orcsavarró és kőhőgésre készített füst csapta meg az orromat és bőrmegnyire is igyekeztek a 14 évi használat nyomait és szagát eltüntetni, és csak kis mértékben sikerült, a templom nagyon is kopott, piszkos és szennyes moradt.

A félélmályban egyetlen visszagyertya pisztogát és sárgás fénnyel világította meg az egyetlen képet. Melyről a Megváltó szenvedésteljes arcú nézett le.

A vörös mise

Megjelent a pap.

Siri esend lett, a jelenlévők igyekeztek a köhögést visszatartani.

— Összegyűrt, megfakult, háromnegyedben lerongyolódott templomú felső öltözéke úgy lógott a szék vállain, mint a téli bunda a fősön.

— Áldd legyen az Isten mindig, ma is és örökkön örökké!

Azután a nála levő jegyzékről olvasta:

— Dícsőség legyen a Krisztus hite megváltójának és oltalmazójának, a mi Szovjet hazánk hős védelemzőjének, József Visszarinosz Sztalinnak, úgy a földön, valamint a mennyeiben — Amen.

Azután a járási pártirodában elkészített prédikációhoz fogott, amely szerint a kolchoznikoknak ezek után még több odnadással, önérdék feloldozásával és lelkesítéssel kell dolgozniuk „Krisztus hite védelmében” az ördögi fasziták ellen.

A prédikáció befejezése után énekelt hangon ráhúzta:

Irgalmazz nekem Isten! Irgalmazz! és ezzel az istentiszteletet be is fejezte.

— Én végtelenül megelégedtem, — folytatta az elbeszélő Vasziljev — ezen a határtalanul cinikus és szemtelen bolsevista vallásúfőlöfalon, és sokáig magamban fogva megborítánczósom, kénytelen voltam hallgatni.

De most végre szabadon elmondhatom az egész világnak milyen is az a „Vallászsabadság” a Szovjetunió.

A lap szerkesztője hozzáfűzi, hogy a közölték minden hamort nélkülöző tiszta valóság és egy hírvéne, a volt vörös tüzérhadnagyának szó szerint megörökített elbeszélése.

Öröszből fordította: A. Lajos.

„Dicsőség legyen Sztalinnak”

— Így imádkoznak egy sertiészitálóló ismét „templomná” változtatott helyiségben Moszkva környékén — Eről állítják az angolszások és a bolsevisták, hogy Szovjetországra „vallászsabadság” van!

Vasziljev Iván, a Vöröshadsereg 157-ik tüzérezredének hadnagya, lítege épen maradt legénységével, számszerint kilencedmagával, az Odessa körüli harcokban bücsüt mondott a Vöröshadseregnek és átszókölt a németekhez.

Az Odessában megjelent „A Házfért” című orosz lap szerkesztőségében a következőket mondotta el:

— Negyvenhetedik évnem tiprom, békeállásban mint gyári tisztviselő kerestem meg az éhenhalás megakadályozására szükséges élelmet. Feleségem, mint óvónő segített ebben a feladatban; egy leány és egy fű gyermekünk volt. A háború első két évében sikerült megszabadulnom a bevándorlót, de ezen idő alatt elszakított gyermekeimtől, akikről ma sem tudok semmit. 1943 októberében nekem is be kellett vonulnom és 5 heti kiképzés után alhadnagyi rangban átteparancsnokként beosztottak a

129-ik könnyű tüzérezredbe. Itt kaptam meg a hírt, hogy november végén a feleségemnek is el kellett hagynia lakóhelyünkét és mint munkánépbiztos egy Volga melletti hadianyaggyárba szállították. A Kritov Rog körüli harcokban az ezredünk oly nagy veszteségeket szenvedett, hogy átszervezés és létszámemelés miatt elszállítottak a Moszkva megyei Bulogova községbe. Itt magára vonta a figyelmet a kolchoz-népességének a templom körül kifejtett tevékenysége. Villákkal, lapátokkal, gereblyékkel felszerelve tisztogatták a templomú óvező teret, a templom tövében évek során összegyűlt trágárit szirtak szűffél. Kérdéseimre egy lapátal foglalatkozókó öregember megmagyarázta, hogy a járási központ parancsára az 1931-től sertiészitálólóként használt templomot ki kell tisztogatni és kissé renúbe kell hozni.

— Ismét a hívők részére, magának

EMKE POSTA

Az Emke falufelügyelő munkája.

Legutóbbi számunkjáról beszámolva Kúsvölgy község helyzetéről emlíztünk meg. A 980 főnyi összlélekszámú faluban 280 magyar é, a lakosság 28%-a, akik a falu legszégyényebb rétegéhez tartoznak. A község határában levő ingatlanok területe magánterületben 1590, közterületben 1790 holdat tesz ki. A magánterület mennyisége nem túlságosan sok 980 ember számára, de a szilágysági viszonyokhoz képest elfogadható számnak látszik. A vagyonatlan családok azonban csak mind magyarok. A román földreform során a magyarok egy holdat, fél holdat kaptak. Mégis e szegény magyarokban csodálatos életfenntartó erő és áldozatkészség van. A román uralom alatt nemcsak a templomot fedték be, hanem önterejükből szép paplakot kővel építen. A papi lakás ugyanis egyben felekezeti iskola is volt és a pap számára, kinek pedig 4 gyermeke van, csak egy szoba konyhás helyiség maradt. A papot hűségese magyar munkája miatt a megszállás alatt sok meggurcoltatás érte. A paplak a román uralom alatt majdnem teljesen felépült, készen vannak a falak, rajta a tetőzet, ajtók, ablakok berakva, csak néhány ezer pengő hiányzik a befejezéshez. A híveket a számukhoz képest igen nagy megterhelést jelentő építkezési költségek kimerítették.

Amikor az Emke falufelügyelése során felkereste Kúsvölgyt és az erdekied és diósiadik számára szánt ruhaanyagokból juttatni akartunk nekik, azt kérték, hogy inkább segítsünk nekik a paplak befejezésében. Előbb az isten, azután következünk mi, pedig leritt róluk a szegénység. Az Emke vállalta is ezt a feladatot és az év nyarán befejezéshez juttatta a paplakot. Az így felszabaduló letéskész lakás és iskolaterem pedig gyermekoththonná lesz. A faluban csak 28%-nyi református magyaroknak van templomuk, míg a románok az iskolateremben gyűlnek össze. A románység nagyrésze elrománosodott magyar. 1720-ban 81 magyar és 18 román lélek fizelt adót. 1823-ban 268 volt már a gör. kat. románok, 220 a reformátusok száma. 1890-ben 770 lakosból már 492 a román gör. katolikusok és 253 a református magyarok száma. Még az 1900-as években 761 lakosból 616 tudott magyarul beszélni. Ez az arányszám azóta nagyon megromlott. A román családok nevei között ilyenek találhatók: Bálint, Bodoni, Boda, Gál, Máriás,

Szabó, Török, Nagyszegi stb. Még az újabb időkben is gyakoriak voltak a vegyes házasságok, amelyeknél mindig a magyarok veszítettek.

Ami a kusalyi tanügyi helyzetet illeti, a református felekezeti iskola a bevonulás óta tanerő hiányában beszüntette működését. 42 református gyermek, 160 román gör. kat. vallású román gyermekkel együtt a kusalyi magyar állami, de amannal tannelvé iskolába jár, amelynek nincs magyar tagozata. Még szerencse, hogy a tanterület néha-néha magyarul is tanítja őket.

Amint látható, egy ilyen Szilágymegyei tanulmányút igen sok érdekes megállapítással jár, olyan megállapításokkal, amelyeknél feltétlenül szükség van az Emke segítő és támogató munkájára.

Újabb tagbellepések.

A Szilágymegyei Czigányi községből 11. Szilágypanti községből pedig 69 új tag jelentkezett az Emkébe Palkó Gyula ref. lelkész burggökösés a folyán. Révöl Szász Ernő igazgató küldött be 25 új jelentkezőt. A Hangya-központ segítő támogatása mellett Parajról Zsigmond Elemér 4, Székelykeresztúrról Ülö Tibor 8, Székelyudvarhelyről Márton Dező 14, Désről Gámeny Zoltán 16, Csíkszeredáról Baczó Béla 7, Szilágysomlyóról Juhász Ferenc 9, Barótról Nagy Sándor 6, Gyergyószentmiklósról Cserják Gyula 2, Désről László Zoltán 3, Sepsiszentgyörgyről Márton Lajos 4, Kolozsvárról Úgrai Ferenc 15, ugyanonnan Hóhn Károly 15 új tagot jelentett be, illetve gyűjtött, akik túlnyomó részben a Hangya szövetkezetek központjának alkalmazottai. A Hangya központja már eddig is sok esetben adta tanúbizonyítást az Emke célkitűzéseiről írási megértésének, amit jöleső örömmel veszünk tudomásul.

Várkudomb Gáspár János 20, Csiszogyófalváról pedig Lukács Irén 27 új tagot jelentettek be az Emkébe.

Újabb kiszállásaink.

Április 2-án a szerelvény Magyarlóna községet látogatta meg, ahol Kiss Károly tanfelügyelő és Kovács Pál népművelési titkár tartottak előadásokat. Lengyel Mária tanítónő énekelte és műsort a magyar Hiszek-e, Himnusz és filmbemutatók egészítették ki. Április 21-én Csucsán volt kiszálláson, előadók voltak Kiss Károly és Kovács Pál, majd a Nyegediziglen című film került levetítésre. Ugyanezen a napon Körösfeketetőn is volt előadás, ahol előadók voltak Kiss Károly és Kovács Pál, majd 2 film került levetítésre. Április 23-án a népművelési szerelvény Bonchida, Kendilona, Doboka, Páncseles, Hídmáras, Magyarország, Váralmás és Bánffybanad községekben az oda kitéleplett iskolás gyermekeket látogatta meg, előadás azonban nem volt, mert a legtöbb helyen nem állott megfelelő helyiség rendelkezésre, továbbá a szufolt úti-programm miatt nem volt idő előadás tartására sem.

Újabb fők-megalakulások.

1944. márc. 19. Kisilva (Beszterce-Naszód m.). Titkár Molnár Mihály. A listákra további névsorát az alakulási jegyzőkönyv beérkezése után közöljük.

1944. febr. 24. Várkuda (Szolnok-Doboka m.). Elnök Gáspár János ref. lelkész, alelnök: vitéz Bartha János, titkár Konrád Irén, pénztáros Lázár Ádám, elenőrről Szilágyi Ferenc, vál. tagok: Vajnr János, Kovács Ferenc, Márton Péter, Konrád András, Bartha János ifj. András, Szász Mihály és Kovári Elemér.

1944. márc. 1. Csicsógyörgyfalva (Szolnok-Doboka m.). Elnök Lakatos Ferenc körjegyző, alelnök Balázs Károly, titkár Lukács Irén, pénztáros Ambrus Rózi, vál. tagok: Koteles Lajos, Németh Ferenc, vitéz Szép Lajos és vitéz Ince Sándor.

A közlést folytatjuk. (—.)

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapítva: 1890.

Magyarország egyedüli állami érdekeltségű, szinmagyar biztosító szövetkezete.

Kartelen kívül!

A biztosítás minden ágval foglalkozik igen előnyös díj- és feltételek mellett. Vezető, fő- és helyképviseltek minden városban és községben.

Vezetőbellepviseltek Erdély területén:

Kolozsvár, Horthy-út 6,

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 28 sz.

Amikor dörögnek a légvédelmi ágyuk

Mi történik a levegőben, ha megjelennek az ellenséges repülők?

Mikor a tüzérség földi célokra tűzi, rendszerint beavész utján igyekszik eredményt elérni. Lővegeivel a cél elé, majd mögéje szórja gránátait s ha a cél sikerült, vissza vonul, akkor köveiként voltaképpen a lástűt. Más a helyzet a légvédelmi ágyakon. A repülőgép nagyon gyorsan, s a pillanat századecsdre is elegendő ahhoz, hogy fordulással, elkeléssel vagy süllyedéssel „kimenjen” a célból vagy villából. Ezért légvédelmi ágyúk legénysége sokat komplikáltabb műszerekkel dolgozik. A lövedékek bizonyos időre is szüksége, hogy útját a célig meggye. Ez idő alatt a cél a levegőben átalmas sebességgel kanyarog ide-oda, sebessége másodpercenként 150 éter vagy több is lehet. Lássunk egy példát. Ha a lövedéknek tíz másodpercra van szüksége a cél eléré-
g, akkor egy gép, amely másodpercenként 120 méterrel repül, a tíz másodperc alatt 1200 métert tesz meg. A cél tehát nem kevesebb mint egy kilométerrel, sőt többet változtatja meg helyét a levegőben! Mivel eddig a tíz alá vett gép sohasem repül nyugodtan tovább ugyanabban a magasságban s ugyanazzal a sebességgel, a helyzet meg csak komplikálódik.

Milyen magasra löhet az elhárító löveg?

Erre a kérdésre fehetetlen egy szóval válaszolni. A légelhárítás különböző kaliberű lövegekkel dolgozik s minden kalibernek megvan a maga sajátos bevetési módja, sőt leje, hatótávolsága. A legmesszebbre üzelhet egy löveg, ha a csővé kb. 90 oknyira emelik. Ez esetben gyakorlatilag a célnak éppen a löveg felett ellene lemie, hogy eltaláljuk, ha nem számítjuk az időt, amire a kilőtt lövedéknek az út megtételéhez szüksége van.

Az angolzász bombázók leggyakrabban 7—9000 méter magasságban előtnek meg városaink fölött. Ily magasságban haladó gép természetesen csak röpké másodpercekre jut az elhárító légvédelmi ágyú hatáskörébe. A kilőtt lövedék hatása kaliber szerint változik. Kézenfekvő, hogy egy 8.8 centiméteres gránát hatása nagyobb, mint egy 2 centiméteresé. Előbbinek nem kell okvenlőn teli-álaltnak lenni, a gép közelében felrobant gránát is elvégzi a maga

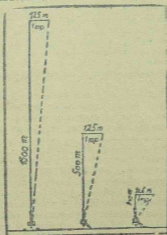
munkáját. A repeszek halálra sebezhetik a gépet, de a pilótát is. Ez ellen védekeznek a négymotoros amerikai repülőgépek pilótái úgy, hogy páncélmellényt és sisakot öltenek, gépjük könnyen sebezhető részeit pedig erősen páncélozzák.

A ledobott bomba nem merőlegesen zuhan alá!

Kevesen tudják, hogy a gépekre tüzelő lövegeknek nemcsak felső hatóvonaluk, hanem alsó hatókörük is van. Egy nehézlöveg nem annyira mozgékony, hogy alacsonyban fekvő, illetve haladó célokra tüzelni kísérhessen. Az ilyen löveg célközéskülék nem lehet elég gyorsan kezelni ahhoz, hogy a csekély magasságban elshano gépet követhessük vele.

Mikor a cél gyorsabb, mint az ágyúcső irányíthatása, — rajzunkon világosan látható, milyen szögben kell, hogy az ágyúcső a gépet kövesse, ha ez óránként 450 kilométerrel halad, mégpedig 1500 méteres, vagy 500 vagy csak 100 méteren. A szög annál nagyobb, mind mélyebben fekszik a célpont. Tehát az úgynevezett szöggyorsaság, amivel a csőnek a cél követnie kell, annál nagyobb lesz minél alacsonyabban repül a gép a löveg felett.

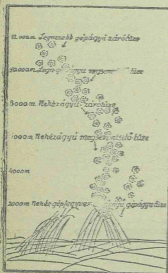
Ezért nélkülözhetetlen a könnyű légvédelmi ágyú, amely gyorsan kezelhető s alacsonyban repülő gépek ellen a leghatékonyabb. Természetes, hogy az ilyen, rendszerint csak 2 centiméter kaliberű gránát hatása csekélyebb, viszont a célnak tüzelni való elárasztása sokkal gyorsabb és alaposabb, sőt egyszerű nyelvezettel: kiadósabb.

A repeszdarabok és a visszahulló lövedékek

Ha a légvédelmi tüzérség tűz alá veszi az ellenséges gépeket, természetesen, hogy a szétpukkant gránátok vagy magasba lőtt géplegvergyölők, stb. nem maradnak a magasba, hanem repeszdarabjaik vagy maguk a gölyök visszahullnak a földre. Erre rendszerint nem számít a kiváncsi ember, aki elgönyörködik a pokoli tűzijátékban és közben a fejére kap egy jókora repeszt, ami aztán kioltja életművésését. A legkisebb repeszdarabnak is igen tekintélyes átütőereje van, ha több ezer méter magas-

gögből zuhan alá. Arra sem számítanak a kíváncsiak, hogy a repeszek rendszerint akkor érnek földet, mikor a láрма már ellőtt és az ágyúzás megszűnt. Miután ugyanis a gránátrobbanás hangja másodpercenként 33 méterrel hatadva, igen rövid idő alatt érkezik el a földön álló ember füléhez, az alshulló répez sebessége pedig ennél sokkal alacsonyabb, vitákos, hogy a repesz később fogja érni az embert. A repeszdarab csipkézeti szélei nagy surlódófelületet nyújtanak és nagyobb ellentállást tanúsítanak a levegőben, mint a sima testek.

Azok a repeszek, amelyek a gránát festékből a föld felé eső részen szándéknak ki, érkeznék elsőnek a tatra-ra, mert hiszen a robbanás következtében bizonyos kezdősebességgel jutottak. Amelyek azonban fölfelé repülve hagyták el a robbanás helyét, csak akkor kezdenek esni, mikor elértek emelkedésük nullpontját. Fölfelé tartó utjukban elég tekintélyes idő telik el a repülés fokozódó gyengülése miatt, a nullponton a repesz meg is áll elméletileg, aztán lassan esni kezd és fokozódó sebességgel esik le. Mindez a művelet igen hosszú másodpercekig tarthat.

Az ember tehát, ha el akarja hagyni fedezékét, vagy óvhelyét, ezt csak az ágyúzás teljes megszűntét követő néhányperces várakozás után tegye meg. Ezzel szemben már távoli ágyúzás esetén, vagy az ellenséges pépek felé első híradá: idejében fedezze magát s általában csak akkor mutatkozzék a szabadban, amikor a levegőben is, a földön is percek óta teljes a csend.

Erdély híresegei

Sümegegye őrizi a titkot

Séta a kialudt tűzhányó tetején, ahol egészen kerek a világ — Miről énekel Tinódi Lantos Sebestény négyverszével ezéről!

Gátaljáról árnyas epresfasoron át visz az útunk a Sümegre, a kialudt bányái vulkánra. Jobbkéz felől valami partosabb helyet mutatnak: az őregek még emlékeztek rá, hogy ott állt valamikor a község egyik része. Két része volt a falunak; a tudósok kimutatták, hogy a középkorban is két „Gatal” vagy „Gataly” volt. Alsó és felső. Kolostora is volt, azt még első betörtésük idején, 1394-ben dúlták fel a törökök. Kiltűnő termőföld mindenfelé. Gazdag gabonaszegélyek szegélyezik az epresfasort. Szinte el sem hiszünk, hogy teljesen másféle élet volt itt valamikor, igen-igen régen. A szem elrövedez erre, meg arra, de még csak a nyomát sem látjuk mindannak, ami itt rég letűnt. IV. Béla alapította kolostor... Mezősomyói Agoston-rendi szerzetesek... Szent Tamásról elnevezett kolostor... A Berzaván királyi malom állt, azt kapták a barátok. Arrébb, keletre, sziget, amelyen a Boldogság Szűz tiszteletére kápolnát emeltek. Még arrébb keletre a Megváltóról elnevezett egyházz, aztán a mezősomyói országot, hiddal s etíll északra Sándor szörényi bán birtokai.

Válahol arrébb ma is két ágra szakad a Berzava — de ki tudja, annyi száz év óta hányszor változtatta medrét a folyó! Ki tudja, merre is állt a barátok klastroma, a hid, meg a sziget...

Itt vagyunk a kupalakú hegy lábánál. Eszre sem vetjük, hogy emelkedő talajon járunk. Mögöttünk Gátalja olyan mélyen maradt, hogy templomostul együtt eltűnt a szemünk elől. Csak a mögötte magasan fekvő Kletz-tanya látszik ide. Előtűn a hegy, a hajdan hírvesz börtömhely; ma már csak részben van szőlővel beültetve. Kintőn bíza meg kukorica is terem rajta. Valamikor nevezetes volt itt a Gubányi-féle szőlészet, meg a hatalmas borpince. A „Gubányi-féle bazalkótermésű sümegei borok” vignetáit, úgy mondják, Amerika nagy városaiban is ismerték. Ma mintegy száz birtokos van a tűzhányón.

Most már le kell szállnunk a szekérről, amely idehozott és lassan kaspakodunk egyre feljebb. Minden egyes lépéssel fagyl-bóvú a láthatár, minden lépéssel gazdagabb lesz a pompás panoráma. Így érünk fel a vulkánucserára. Lábunknál valami jelzők „MT 1918” jelszével. S amikor szettektünk a megtaruló tájon,

csodálkozásunkban csaknem felkiáltunk. Ki gondolta volna, hogy ilyen magas ez a kupalakú hegy, amely magasságából most a mélyen alattun elterülő, messzi vidéket szemléljük! Ki gondolta volna, hogy ilyen szabályos kúp legyen a Sümeg, ahogya most, a tetejéről nézve látjuk! Balra felől a mélyen a síkságba beömlő verseci várhegy és hegyláncolat! Emerre meg, lent valahol községei Elsősorban Mezősomyó és Semei Vársomyó. Ezekről a helységekről szólnak régi adatok.

A csücsöt belepő kőkénybokro alatt

keressük a régi kráter, vagy várbealagút nyomát

de eredménytelenül. A csész is hasztalan kutat a szőlőben utána. Min denfelől líkacsos, hólyagos bazalkó saiak, ahogy azt Halaváts Gyula is megállapította. És rengeteg vakolat törmelék. Itt-ott valami különlegetégladarab. Találtuk itt már óskor cserepeket is, bizonyossággal annak hogy már a történelmi idők előtt is megtelepedett az ember az egykor vulkán tetején.

Lassacskán alkonyodik. Párál szállnak fel a szemhatár szélén é egyre szűkebb térre szorul a kerék kilitás. S a régi iratok adatai nyomán újuló erővel támad az emlékező és benépesít körülöttünk mindent.

... 1552-ben hatalmas sereggel vult a török Temesvár felé.

Tinódi éneke tudósít arról, hogy

... az pusztá Somyónál megszállt, Onnan száguldot vég Temesvár alá Szent Iván napján pénteken boesíta...

Csekély őrsége, népe otthagyta Somyót — „pusztá” Somyót. S aztán a helység mindjohán hanyatlott. Griseliné bánági történelében (1770) még romokról tud a hegytetőn s a temesvári Történelmi Ertesítő még 1876-ban is értesít „csekély rommaradványokról”.

Eltűnt minden. Csak a hegy maradt meg, annak is betömtek titokzatos kráterét.

Sőtében értünk vissza. Sümegei látogatásunk a közfigyelmet az érdekes kupalakú hegy felé irányította. Azzal fogadták a faluban, hogy már a gyermekek is egész délután kráterről meg alagutóról mesélgettek és arról az őregről, aki négyokrók szekerével és temérdek kincsével a föld alá süllyedt...

„Jövöbelátó“ cigányok

...banak, amelyekkel ma is becsapják Fáraó ivadékai a hiszékeny er...

*Patak, patak, fussál,
Gyerek nézed, lássál,
Gonosz rotás vesszél.
Nyomban eleresszen.*

amikor az útszéli vityilló tetején rádióantenna fesszül, azt hittem magja sem maradt a hajdani csók, vajákcsók és jövöndömbömböcskék, hanem egy-két kártya, tenyérjáróló cigányaszony van.

...ott a bővülés és jövöbelátó költői erök, tükös tudományát a föld és a fölpiák Fáraó répiéitől állat. Főleg az erdélyi és déli cigányok táborában olyan a szó, apáról fiúra szállott hagyományokra bukkannak, amilyenek a miszticizmus és túlvilági képzelet, azaz őshazájában, Indiában jöttünk volna. Egyik tudomásunk szerint a jövöbelátó tudományunk az, amelyeknél érdekesebb furaság képzelné sem lehet.

A 7 LEÁNY ÉS A FIC

Hülyésen tiszteletben állanak közöttük a varázsló, tudós asszonyok — ritkán férfiak —, kik rejtelmese erök köztük, elcsótt kincsekkel, túlvilági kincsekkel a jövöndöt látják. Egy-egy anyától egymásután született gygyermeknek közül a hetedik, tínyomban a kilencedik természetfölötti képességgel megáldva látja meg a jövöndöt. Hete-iki leányvermek informálnak ugyancsak becsa a leányok, messi földön versengenek a jövöndöt hát az is, hogy 100 nyom dukatát fizetett hajdanában egy mal vajda valamelyik ágrőlcskaidt tanácsosnyak hetedik leányáért. Legtöbb vajkos asszonyt zsegek korában talja avatja be a tükös tudományok felmeibe, olykor pedig — így tartja a mese — egyenesen túlvilági lények alkalmaznak hívós eröket. Úgy lehet, hogy őshazájuk televényéből ideplárló babonák azok a szellemek és démonok is, amelyeknek serögölő dübörgésük benépesíti a szememűtárgy régióit. Egyik külső ócska feljegyzés mondanak „szemtanak“ feljegyzés szerint — felmérer hoszú, araszos széles szüdszínformára árnázóknak, mely köztüké mása Észak-India egyik ismeretes hasonló széles szüdszínformák.

KURUZSLÓ CIGÁNYOK

Hülyésen érdekes és furcsa a számos cigányok kuruzsló tudományának a jövöndöt varázsigével, hívós szerrel egyjutták a gyermekbetegségeket, amelyek között a leginkább rettegő gyermekbetegség, Ennek megállapítására a gyermekorvosok vizák az apróságok, azután a legközelebbi patak sodra fel tartja a csecsemőt a a következő rigmust mormolja hozzá:

Erdélyes vízszobogás jelé, ha szemmelverés történt. Ilyenek a következő „csalhatatlan“ módszert alkalmazkák: három különböző fáról metszett g-lylycskát patakvizel telt fazétra helyeznek. Fontos, hogy a vizet hideg alatt merjék és pedig a csermely sodrával ellentétes irányban. A vízbe most három marék lisztet téve, sűrű pépet főznek belőle. Mindezek után löszörrel körülvetett varrótűt szárnak hóggyével fölfelé egy vizzel telt teknő fenekébe a reáhelyezik a pépesfazekat. Az így előkészített csodaszor fölé tartják a gyermeket, kilencszer egymásután egyazon varázsigét mormolja. Csermelya végtelvével úgy a teknő, mint a fazék tartalma ugyanebb a patakba öntendő vissza, ahonnan a vizet merítették.

Ugyancsak körülményes a gyermek görösös sirását csillító varázsszer. A lezsláló eszomályban, amikor tüsk gyúlnak Fáraó népiének száira előt, az anya, karján a sivalkóssal pardeval háromszor körülfújja a lobogó máglyát, majd három darab szent dob egy vizet telt fazékba. Ezzel a vizet először a gyermek fejét mossák meg, azután egy fekete kutyát locsol meg vele. Végül a csecsemőt patak partjára viszi, ahol hívós ezavakat mormolva piros forralgombotyzatot dob a vízbe, mellyel együtt nyomban eltávozik a gonosz rotás.

A CSODÁS BÉKAMÁJ

Ennél is különösebb talán a más népekél is ismeretes lázelleni „gyógy szer“. Ennek a receptje szerint három békátudó és három békamáj megvártítva, porrá zúva pájkába keverendő. A gyögyítel beadásakor előrt rigmust tanúsága szerint a békacsermelyt üstönt kifűzik a lázókozó gonosz szellemeket. C gnyhiedelem szerint ugyancsak a betegségeket természetfölötti démonok okozkák, kik az emberek tevékeny bejelölésével a legkülönbözőbb nyaralványokat előzik elő. Ezel a hiedelemmel magyarázható az a különös szózás is, amely Húsvét más-másnap divk az oláh cigányok közt. Pábló-kézült, tekénformára lédába külföldi gyögyfűveket, varázsszerkeket helyeznek, amelyeket minden jelenlévő újjával érint. A ládát ekkor piros és fehér pamuttal körülbefűzve a sztoról-sátorra hordozkák, majd egy kőzi patak partján teszik el. Vele együtt minden baj, betegség eltávozik a törzstől, aki pedig rábukkan a ládára és tar-

...talmát nyomban vízbe nem önti, azt a belhelyezett gonosz szellemek és rotások egy év leforgása alatt utólik.

Legérdekesebb talán az oláh cigányok súlyos betegség esetén szokásos jövöndömbömböcskék, amikor élet vagy halál belővelekedtek kal előre „látják“. A beteg sorát látnak ugyanevezett varázsszer segítségével jóslókkal meg. Kerék dobalkú dobost szerkesztenek, tetején állatbőr fesszül, feneké ninesen. A felülő állatbőrre jelkés vonalakat húznak, majd 9, vagy 21 vadalmagot szórnak rá és kis fakapáccsal ugyancsak meghatározzott számú, 9 vagy 21 ütést mérnek a dob odáfra. Abból, ahogyan ütés után a magok a vonalak közt elhelyezkednek, olvassák ki a beteg előjövöndöt végrezt.

Különbö fura és másszerűkkel védik az állatokat is betegség, rotás, tolvajok ellen. Fantasztikus babonák tömegét sorakozathatnánk még fel oldalakon át. Ki tudja, havá nyáknak vissza rejtelmes tudományuk gyökerei. Talán India őst-laján esirőzt egykor az a misztikum, amelynek elferdült esőkevényeit köbor nomádnép szatujáról-szájra mind a mai napig.

EZER DARAB KEDVELMÉNYES ÁRU TENYÉSZJUHROT OSZTANAK KI ERDÉLYBEN

Az erdélyi juhállomány feljavítása és gyapjútermelésének fokozása érdekében a földmívelésügyi miniszter Erdély területén mintegy 1000 darab valogatott minőségű anyajuhnak kedvezményesen áron való kiosztását rendelte el. Az akció a földmívelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltségének felügyelete, irányítása és ellenőrzése mellett, a vármegyei gazdasági felügyelőségek útján, az állattenyésztő szövetségek közreműködésével nyer lebonyolítást.

Jutalásban részesülhetnek azok a kiszáradt, akiknek juhállományja sajátt hibájukon kívül erősen lecsökkent vagy akik juhtenyésztéssel eddig egyáltalában nem, vagy csak időközönként foglalkoztak. A kiosztásnál előnyben részesülnek az ellenőrzött „állattenyésztő községek“ kiszáradt.

A közös lejelletés lehetővé tétele, valamint a gyapjú és a tejtejtékítés megszerzése érdekében egy-egy községen 50 drb. anyajuhnál kevesebbet nem osztanak ki. A gazdáknek költségleltetését kell vállalniuk arra, hogy a kapott tenyészjuhokat legalább 2 év tenyésztésre használtják és azokat a m. kir. gazdasági felügyelőség engedélye nélkül nem vágják le vagy nem adják el.

